

CURTEA
DE APEL CHIȘINĂU

2043, mun. Chișinău, str. Teilor 4
www.instante.justice.md; e-mail:
cac@justice.md
Tel. (022) 409-209; Fax: (022)
635-355

CHISINAU
COURT OF APPEAL

4 Teilor str., Chișinău 2043
www.instante.justice.md; e-mail:
cac@justice.md
Tel. (022) 409-209; Fax: (022)
635-355

La № 4-35/4-1633 din 27.07.21

Curtea Constituțională a Republicii Moldova
mun. Chișinău, str. Alexandru Lăpușneanu, 28

În procedura Curții de Apel Chișinău se află în proces de examinare cauza penală de învinuire a lui Russu Denis, Ișcenco Veaceslav, Timofti Oleg, Prodorojnii Victor de comiterea infracțiunii prevăzute de art.283, 145 alin.(2) lit.a), b), d), g), i), j), m), 27, 145 alin.(2) lit. a), b), d), g), i), j), m), art.361 alin.(2) lit.c) CP

În adresa dumneavoastră se expediază repetat încheierea din 26 mai 2021, privind sesizarea Curții Constituționale referitor la ridicarea excepției de neconstituționalitate inițiată în conformitate cu prevederile art. 135 alin. (1) din Constituția Republicii Moldova.

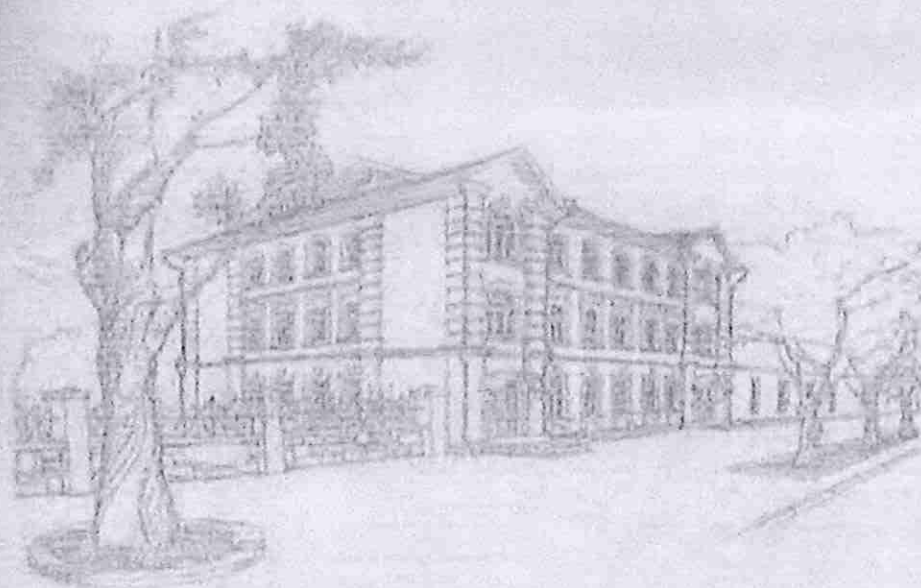
Anexă:

- 1) copia încheierii Curții de Apel Chișinău din 26 mai 2021.
- 2) copia cererii privind sesizarea Curții Constituționale referitor la excepția de neconstituționalitate.
- 3) copia sesizării privind excepția de neconstituționalitate.

Președintele Interimar
al Curții de Apel Chișinău

Panov Ana

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA

str. Alexandru Lăpușneanu nr. 28

mun. Chișinău, MD-2004, RM

Sesizare privind excepția de neconstituționalitate

Prezentată în conformitate cu prevederile art. 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituție

AUTORUL SESIZĂRII:

Inculpatul în cadrul procesului penal cu nr.1A-1700/16, aflat pe rol la Curtea de Apel Chișinău, cet. Russu Denis Vladimir,

Reprezentat de către avocat Mazur Svetlana, telefon mobil _____, adresa pentru corespondență (e-mail: _____)

II. OBIECTUL SESIZĂRII:

Prezenta sesizare are ca obiect de examinare exercitarea controlului constituționalității prevederilor alin. (1) din art. XXIII al Legii nr. 69/2020 din 21.05.2020 cu privire la instituirea unor măsuri pe perioada stării de urgență în sănătate publică și modificarea unor acte normative, dispoziția referitoare la examinarea cauzelor penale, inclusiv a demersurilor privind emiterea și executarea mandatelor de arestare, și a chestiunilor ce tin de executarea pedepselor în privința persoanelor private de libertate se efectuează doar prin intermediul sistemului de teleconferință și în spațiile corespunzătoare la sediile institutiilor penitenciare, fără a fi necesar acordul persoanei private de libertate în limitele în care nu corespunde cu prevederile articolelor 4; 7; 8; 20; 21; 26, 54; 119 din Constituția Republicii Moldova; precum și clarificarea dispozițiilor alin.(2) aceeași articol XXIII al Legii nr. 69/2020 din 21.05.2020 în privința stabilirii cazurilor excepționale, Dispoziția prin care în caz că inculpatul nu este de acord cu desfășurarea ședinței de judecată prin intermediul aplicației de teleconferință, examinarea cauzelor prevăzute la art. (1) din legea menționată supra se efectuează la sediile instanțelor de judecată numai în cazuri excepționale.

III. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI EXAMINATE DE CĂTRE INSTANȚA DE JUDECATĂ :

În procedura Curții de Apel Chișinău se află cauză penală intentată în privința lui Russu Denis Vladimir 09.02.1982 a.n., învinuit de săvârșirea infracțiunilor prevăzute de art. 283; art. 145 alin. (2) lit. a), b), d), i), j), m); 27, 145 alin. (2) lit. a), b), d), g), i), j), m) și 361 alin. (2) lit. c) Cod penal RM. De către acuzatorul de stat, inculpatul Denis Russu este învinuit în accia, că el, a săvârșit cu vinovăție fapte prejudiciabile grave și excepțional de grave prevăzute de legea penală.

Cauza penală cu nr.02-1a-19941-26082016 la data de 26.08.2016 ora 09:58, a fost repartizată în mod automat judecătorului raportor Ouș Ludmila din cadrul Curții de Apel Chișinău. Prin încheierea președintelui Curții de Apel Chișinău, Ion Pleșca din 12.12.2016, examinarea cauzei penale a fost repartizată completului de judecată în componența: Președintele ședinței, judecătorul Melinteanu Iurie, judecător raportor Ouș Ludmila și judecător Teleuca Stelian.

Prin Decizia Consiliului Superior al Magistraturii nr. 454/22 din 23.10.2018 judecătorul Curții de Apel Chișinău, Ouș Ludmila a fost suspendată din funcție.

Examinarea cauzei penale cu nr.1A-1700/16, prin încheierea președintelui Curții de Apel Chișinău, Iurie Iordan din 01.11.2018 a fost dispusă în complet: președintele ședinței, judecătorul Melinteanu Iurie, judecător raportor-Teleucă Stelian și judecătorul Diaconu Mihail.

Prin Decret nr. DPRM 943/2018 din 20.11.2018 a Președintele Republicii Moldova; în temeiul art. 25 alin. (1) lit. a) și art. 26 din Legea cu privire la statutul judecătorului doamna

163

1. Ouș se eliberează din funcția de judecător la Curtea de Apel Chișinău. (Decret a fost publicat la data de 23.11.2018 în Monitorul Oficial nr. 430-439 art. 687)

Cerere privind reluarea de la început cercetării judecătorești în conformitate cu prevederile art. 21 din Cod de procedura penală a fost respinsă și nefiind de acord, că cauza trebuie să fie continuată în continuare, pe data de 02.05.2019 am depus un act de Sesizare la Curtea Constituțională a Republicii Moldova în baza art. 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituție. Au fost ridicate întrebări în materia excepției de alineatul (3) din articolul 31 din Cod de procedura penală. Considerînd că, în acest caz trebuie să prevaleze cel dintîi interes, *i.e.* interesul acuzatului ca judecătorii care urmează să pronunțe asupra vinovăției sale să examineze înșiși probele prezentate în instanță. În prezenta pct. 21 « *Curtea observă că articolul 31 alin. (3) din Cod permite continuarea judecării cauzei în cazul în care se schimbă un singur judecător din completul de judecată format din trei judecători. Acest fapt presupune că ceilalți doi judecători au participat nemijlocit la examinarea probelor prezentate în instanță* ». (Decizia nr. 71 din 14 mai 2019 de inadmisibilitate a sesizării din 2019 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 31 alin. (3) din Cod de procedură penală - *continuarea judecării cauzei în situația înlocuirii unui judecător*).

Prin Decret nr. DP 1563/2020 din 11.05.2020 a Președintele Republicii Moldova, în temeiul art. 25 alin. (1) lit. a) din Legea cu privire la statutul judecătorului domnule **Iurie Melinteanu** se eliberează din funcția de judecător la Curtea de Apel Chișinău. (Decret a fost publicat la data de 15.05.2020 în Monitorul Oficial nr. 115-117 art. 211)

La data de 04.09.2020 prin intermediul teleconferinței am fost informat, că completul de judecată pe cauza nr. 1A-1700/16 a fost schimbat, ulterior, în incinta Penitenciarului 13 mi-a fost prezentată copie încheierii din 10.06.2020 a Președintelui interimar al Curții de Apel Chișinău, Bulgac Ludia, prin care s-a dispus examinarea cauzei penale nr. 1A1700/16 în ordinea de apel de către Președintele ședinței -Teleucă Stelian și judecătorii -Diaconu Mihail și Furdul Sergiu.

La data de 14.09.2020 cu numărul de înțrare 8788, prin intermediul cancelariei al Curții de Apel Chișinău, am depus demers privind reluarea de la început a cercetării judecătorești în cauză penală nr. 02-1a-19941-26082016, luînd în vedere prevederile art. 31 din Cod de procedură penală și pct. 21 a Deciziei Curții Constituționale nr. 71 din 14 mai 2019 (continuarea judecării cauzei în situația înlocuirii judecătorului și principii care trebuie respectate în materia schimbării completului de judecată.)

Avînd în vedere actualul context epidemiologic și importanța luării unor măsuri în timp util și cu celeritate care sunt dictate de prevenirea combaterii cu răspîndirea virusului COVID-19, Parlamentul RM a adoptat *Legea 69/2020 din 21.05.2020 cu privire la instituire unor măsuri pe perioada stării de urgență în sănătate publică și modificarea unor acte normative* (publicat: 26.05.2020 în Monitorul Oficial nr. 124-125 art. 222)

Conducîndu-mă cu prevederile art. XXIII alin. (2) « *în cazuri excepționale examinarea cauzelor penale prevăzute la alin. (1) se efectuează la sediile instanțelor de judecată*», la cancelaria Curții de Apel Chișinău, am depus cerere cu privire la solicitarea participării la judecarea cauzei în fața colegiului penal.

La data de 28.09.2020 a fost admisă cerere privind reluarea de la început cercetarea judecătorească, dar solicitarea inculpaților privind escortare în fața colegiului penal a fost respinsă, motivînd decizia prin prevederile alin. (1) art. XXIII din Legea 69/2020 din 21.05.2020 cu privire la instituire unor măsuri pe perioada stării de urgență în sănătate publică și modificarea unor acte normative, și anume « În scopul asigurării măsurilor de prevenire a răspîndirii infecției COVID-19 în instituțiile penitenciare, pe perioada stării de urgență în sănătate publică declarate prin Hotărârea Comisiei Naționale Extraordinare de Sănătate Publică nr. 10 din 15 mai 2020, examinarea cauzelor penale, inclusiv a demersurilor privind emiterea și prelungirea mandatelor de arestare, și a chestiunilor ce țin de executarea pedepselor în privința persoanelor private de libertate se efectuează doar prin intermediul sistemului de teleconferință sau în spațiile corespunzătoare la sediile instituțiilor penitenciare, fără a fi necesar acordul persoanei private de libertate.»

La data de 14.12.2020 prin Dispoziția adjunctului al Procurorului General, Mircea Roșioru, modificarea parțială a dispoziției adjunctului Procurorului General, Igor Serbinov din 2016 (*participarea în ședința de judecată în Curtea de Apel Chișinău și reprezentarea la examinarea prezentei cauze penale, de către grupul de procurori constituit din procurorul în PCCOCS Anatol Pitel și a procurorului-șef al Procuraturii de circumscripție Vitalie Gavriliță*), cu înlocuirea procurorului în Procuratura pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale Anatol Pitel cu procurorul în Procuratura de circumscripție Chișinău Scutelnic Cătălin, în procesul de reprezentare a învinuirii în numele în Curtea de Apel Chișinău, pe cauza penală nr. 1a-1700/16, privind învinuirea lui Russu Timoftei Oleg, Pridorojnii Victor și Ișcenco Veaceslav.

La data 16.12.2020, prin încheierea Președintelui Curții de Apel Chișinău, Vladislav Clîna, după examinarea cauzei penale cu nr. 1a-1700/16, în ordine de apel, în completul de judecată Președintele completului, judecătorul – Stelian Teleucă și judecătorii: Silvia Gîrbu și Denis Clîna, avînd în vedere că, judecătorul Sergiu Furdul se află în concediu medical pe un termen determinat, iar judecătorul Mihail Diaconu face parte din completul nr. 3 specializat pentru examinarea zilnică a cererilor de eliberare/prelungire a mandatelor de arest și etc.

Consider, că aplicarea prevederilor alin. (1) art. XXIII Legii 69/2020 din 21.05.2020 cu privire la instituirea unor măsuri pe perioada stării de urgență în sănătate publică și modificarea unor normative, și anume examinarea cauzelor penale doar prin intermediul sistemului de videoconferință, fără a fi necesar acordul persoanei private de libertate este ilegală și în viziunea Curții nu corespunde prevederilor articolelor 4; 7; 8; 16; 20; 21; 26; 54 din Constituția Republicii Moldova, deoarece în mod neproportional îngreunează accesul la justiție inculpatului aflat în detenție privat de libertate, precum și dreptul la un proces echitabil, în cadrul căruia s-ar fi asigurat toate garanțiile necesare apărării sale, inclusiv fără a încălca egalitatea de drepturi a fiecărui participant în proces prin prisma nediscriminării.

IV. EXPUNEREA PRETINSELOR ÎNCĂLCĂRI ALE CONSTITUȚIEI, PRECUM ȘI A ARGUMENTELOR ADUSE ÎN SPRIJINUL ACESTOR AFIRMAȚII :

Conform cererii de apel, înaintată de către Pitel Anatolie (ex-procuror în Procuratura pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale), și susținută la examinarea cauzei la Curtea de Apel Chișinău de către procuror-șef al Procuraturii de circumscripție Chișinău, Vitalie Gavriliță, acuzatorul de stat solicită casarea Sentinței instanței de fond din 10.06.2016 și aplicarea pedepsei în privința inculpaților Russu Denis și Timoftei Oleg ca **închisoare pe viață într-un penitenciar de tip închis**, din motivul ca ultimii au săvârșit cu vinovăție fapte prejudiciabile grave și excepțional de grave prevăzute de legea penală.

Astfel, cerere cu privire la eliberarea dispoziției de escortare la Curtea de Apel Chișinău, privind solicitarea de a participa la judecarea cauzei în fața colegiului penal a fost depusă ținând cont de faptul că interesul public cât și interesul inculpaților într-un proces penal, reclamă adoptarea unor măsuri care să permită intervenția eficientă și cu mijloace adecvate gestionării crizei, cât și respectarea drepturilor participanților la un proces echitabil prin care toți o să fiu auzite; ca urmare inculpatul Russu Denis a declarat prevederile alin. (2) din *Legea nr. 69/2020 din 21.05.2020*, prin care examinarea cauzelor penale prevăzute la alin. (1) se efectuează la sediile instanțelor de judecată numai în cazuri excepționale.

Astfel, la data de 16 iulie 2020 ședința a avut loc fără participarea inculpaților. a fost deschisă și întreruptă din motivul ca avocata Mazur Svetlana a solicitat un termen suplimentar, pentru ar fi posibilă de a face cunoștință cu toate materialele cauzei (volumul mare de lucru) și a

168

prezența poziția apărării în continuare. Inculpații Russu Denis, Timoftei Oleg, Pridorojnii Victor și Ișcenco Veaceslav nu au avut acces la examinarea cauzei prin intermediul teleconferinței, ședință petrecută fără participarea tuturor părților. La portalul național a instanțelor judecătorești a fost publicată nota informativă, prin care ședință a avut loc.

Conform răspunsului nr. 5/D-342/20 din 22.08.2020 de la Administrația Națională a Penitenciarelor, Instituția Penitenciară nr. 13 Chișinău, cu privire la eliberarea explicațiilor din care rezultă la 07.07.2020 ora 16:00 și la 16.07.2020 ora 16:00 deținuții Russu Denis, Ișcenco Veaceslav, Timoftei Oleg și Pridorojnii Victor nu au avut acces la participarea prin intermediul teleconferinței la examinarea cauzei penale nr.1a-1700/16 la Curtea de Apel Chișinău, a fost constatat, că: nu a fost efectuată conexiunea din partea Curții de Apel Chișinău.

Absolut fondat și motivat, consider că nu au fost respectate prevederile art. XXIII din Legea nr. 69 din 21.05.2020, alin. (6) prin care: Guvernul asigură funcționalitatea deplină a sistemului de teleconferință în incinta instituțiilor penitenciare și a instanțelor de judecată desemnate pentru examinarea cauzelor penale prevăzute la alin. (1).

În viziunea autorului sesizării, datorită faptului de a deschide o ședință și de a asculta petiții și declarații ale participanților la proces, inclusiv o discuție asupra poziției tuturor participanților la proces, trebuie să aibă loc în prezența și participarea directă a inculpaților, or îngrădirea nejustificată de la participarea în discuții încalcă dreptul egalității a tuturor cetățenii Republicii Moldova în fața legii și a autorităților publice (respectarea și ocrotirea persoanei constituie o îndatorire primordială a statului, garantat prin art.16 din Constituția RM) drepturile de acces liber la justiție (stabilit de art. 20 din Constituția RM), dreptul la apărare (stabilit de art. 26 din Constituția RM), dreptul la folosirea căilor de atac (stabilit la art. 119 din Constituția RM), și dreptul la un proces echitabil, protejat de prevederile articolul 6 & 1 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului.

Menționez următoarele, că dispoziția art. XXIII alin. (1) din Legea nr. 69/2020 din 21.05.2020 cu privire la instituire unor măsuri pe perioada stării de urgență în sănătate publică și modificarea unor acte normative. referitor la examinarea cauzelor penale în privința persoanelor private de libertate se efectuează doar prin intermediul sistemului de teleconferință sau în spațiile corespunzătoare la sediile instituțiilor penitenciare, fără a fi necesar acordul persoanei private de libertate. neconstituționalitatea cărora se invocă, conțin stipulări imperative, care în mod vădit îngrădesc dreptul la un proces echitabil, în cadrul căruia inculpatul ar trebui să fie asigurat cu toate garanțiile necesare apărării sale, inclusiv și dreptul la participarea în fața colegiului penal la examinarea cauzei pe faptele prejudiciabile grave și excepțional de grave prevăzute de legea penală a Republicii Moldova, conform art. 16 din Cod penal. Ca urmare, este afectat dreptul la un proces echitabil garantat, care nu corespunde cu prevederile articolelor 4; 7; 8; 16; 20; 21; 26; 54; 119 din Constituția Republicii Moldova.

În speță sunt relevante constatările Curții Constituționale, pct. 5 din Hotărârea nr. 26 din 23.11.2010, în care Curtea a statuat că dreptul în cauză derivă din art. 21 al Constituției conform căreia « *Orice persoană acuzată de un delict se prezumă a fi nevinovată pînă cînd vinovăția sa va fi dovedită, în mod legal, în cursul unui proces judiciar public în cadrul căruia i s-au asigurat toate garanțiile necesare apărării sale* ». Din conținutul normei constituționale se deduc trei principii:

- principiul prezumției nevinovăției;
- caracterul public al procedurilor penale;
- posibilitatea persoanei de a utiliza toate mijloacele procesuale pentru apărarea sa.

Consider, raportat la ultimul principiu, că inculpatul dispune de un șir de pîrghii care pot fi utilizate pentru apărarea dreptului persoanei în procesul de probare a vinovăției, inclusiv dreptul inculpatului de a participa la examinarea a cauzei penale la ședințele de judecată, în fața colegiului penal de judecători.

În susținerea celor anterior menționate, corespunzător principiul preeminenței dreptului ce constituie și una din exigențele unui proces echitabil în sensul prevederilor art. 6 § 1 din Convenția CEDO (*cauza Roșca vs. Moldova, nr.6267/02 din 22.03.2005*), Luînd în vedere cele

în coroborare cu art. 20 și art. 54 din Constituția RM, « Orice persoană are dreptul privind accesul la justiție și la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva acțiunilor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime »

Prevederi relevante din Codul de procedura penală RM:

În conformitate cu art. 17 alin. (1) Cod procedura penală :« În tot cursul procesului penal, inculpatul are dreptul să fie asistat de un avocat care acordă asistența juridică garantată de stat. (2) Instanța judecătorească este obligată să asigure participanților la procesul penal deplina exercitare a drepturilor lor procesuale, în condițiile legii.»

Conform prevederilor art. 66 din CPP alin. (2) **Inculpatul are dreptul:**

pct. 6) să aibă întrevăderi cu apărătorul său în condiții confidențiale, fără a se limita la numărul și durata lor; pct. 15) să prezinte documente și alte mijloace de probă pentru a fi anexate la dosarul penal și pentru cercetare în ședința de judecată; pct. 23) să participe la judecarea cauzei în prima instanță și în ordine de apel; pct. 31) să-și expună în ședința de judecată opinia referitor la cererile și propunerile altor părți în proces, precum și la chestiunile soluționate de către instanță; pct. 32) să facă obiecții împotriva acțiunilor ilegale ale celorlalți participanți la proces; pct. 33) să facă obiecții împotriva acțiunilor președintelui ședinței de judecată.

Judecarea cauzei în instanța de apel are loc cu participarea inculpatului, cu excepția cazurilor prevăzute de art. 321 alin. (2) Cod de procedura penală. Instanța decide judecarea cauzei în lipsa inculpatului numai în cazul în care sunt prezentate probe că persoana pusă sub învinuire și în privința căreia cauza a fost trimisă în judecată a renunțat în mod expres la exercitarea dreptului său de a apărea în fața instanței și de a se apăra personal, precum și se sustrage de la judecată.

Poziția Agenției de Administrare a Instanțelor Judecătorești:

Totodată menționăm, că conform răspunsul nr. 01.1/238 din 21.09.2020 parvenit de la Agenția de Administrare a Instanțelor Judecătorești din cadrul Ministerului Justiției al RM, reiese că versiunea îmbunătățită a Sistemului informațional judiciar se află în exploatare experimentală începând cu anul 2019, exploatarea experimentală a Sistemului fiind prelungită până la 30 noiembrie 2020 prin Hotărârea CSM nr. 162/13 din 16.06.2020. În caz că inculpatul nu este de acord cu desfășurarea ședinței de judecată prin intermediul aplicației de teleconferință, potrivit art. XXIII alin. (2) din Legea nr. 69/2020, examinarea cauzelor prevăzute la art. (1) din Legea menționată supra se efectuează la sediile instanțelor de judecată numai în cazuri excepționale.

Dar, cu regret, legiuitorul nu a prevăzut nici-o normă care să prevadă și să reglementeze clasificarea acestor circumstanțe de cazuri excepționale. Legiuitorul, la adoptarea prevederilor art. XXIII al Legii 69/2020 din 21.05.2020, nu a finalizat normele legii, care în viitor ar putea pune sub semnul întrebării chiar examinarea acestor cazuri prin prisma respectării prevederilor art. 6 al CEDO, precum și alte dificultăți cu care se pot confrunta participanții la proces atunci când pun analizei echibilitatea dosarelor penale examinate prin intermediul aplicațiilor de teleconferință.

În ordinea acestor idei, consider, că prin aplicarea alin. (1) art. XXIII din Legea nr. 69/2020 din 21.05.2020 nu este asigurată posibilitatea participării inculpaților Rusu Denis Vladimir, Timofte Oleg Nicolae, Pridoronli Victor Piotr, Ișcenco Veaceslav Leontie la judecarea cauzei penale cu nr.02-1a-19941-26082016 în fața colegiului penal, prin ce se încalcă art. 1 al CEDO (Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale) și anume obligația generală a statului de a recunoaște oricărei persoane aflate sub jurisdicția sa, drepturile și libertățile definite de Convenție, limitându-i petiționarilor accesul liber la justiție, dar nu în ultimul rând și art. 6 CEDO, dreptul la un proces echitabil: (1).Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa. Hotărârea trebuie să fie pronunțată în mod public, dar accesul în sala de

...ă poate fi interzis presei și publicului pe întreaga durată a procesului sau a unei părți a acestuia în interesul moralității, al ordinii publice ori al securității naționale într-o societate democratică, și atunci când interesele minorilor sau protecția vieții private a părților la proces o impun, sau în măsura considerată absolut necesară de către instanță atunci când, în împrejurări speciale, eficiența ar fi de natură să aducă atingere intereselor justiției.

V. POZIȚIA CEDO CU PRIVIRE LA PARTICIPAREA UNUI DEȚINUT ÎN PROCESUL PENAL PRIN INTERMEDIUL VIDEO/TELECONFERINȚEI :

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (în continuare - CEDO, Curtea Europeană) este unul dintre cele mai autorizate organe judiciare internaționale și a fost înființată în 1959 ca un mecanism special pentru protecția drepturilor omului proclamat prin Convenția din 1950 pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

Mecanismul de protecție al CEDO este de natură subsidiară și este utilizat în cazurile în care sistemele judiciare naționale nu au reușit să protejeze în mod adecvat drepturile și libertățile fundamentale. Luând în considerare aceste informații și forța obligatorie precedentă a hotărârilor CEDO, pare relevant să analizăm poziția sa juridică cu privire la utilizarea video/teleconferinței în procedurile penale.

În special, astfel de aspecte ale acestei probleme merită o atenție specială, și anume:

1. Teleconferința este o formă acceptabilă de participare la procedurile judiciare ?
2. Este obligatorie participarea personală a acuzatului/inculpatului la procedurile desfășurate prin video/teleconferință în fiecare caz ?
3. Ce condiții procedurale și organizaționale trebuie îndeplinite atunci când se utilizează video/teleconferința ?
4. Este obligatorie prezența unui avocat apărător atunci când se utilizează video/teleconferința și, dacă da, în ce formă ar trebui să se desfășoare ?
5. Cine ar trebui să inițieze acordarea de asistență juridică eficientă acuzatului ?
6. Condițiile video/teleconferinței asigură confidențialitatea comunicării dintre avocatul apărător și acuzat ?

Atunci când răspundeți la întrebarea cu privire la admisibilitatea video/teleconferinței ca formă de participare la procedură, cazul *Marcello Viola împotriva Italiei* este orientativ. În special, reclamantul a făcut recurs împotriva deciziei judecătorești, care a fost condamnat la cincisprezece ani de închisoare, argumentând că acesta a fost obligat să participe la instanța de apel prin videoconferință, dar nu personal, ceea ce a pus apărarea în dezavantaj în comparație cu alții participanți la proces și a implicat astfel o încălcare a art. 6 din Convenție care garantează dreptul la un proces echitabil.

În hotărârea sa cu privire la această plângere, CEDO a declarat că, în interesul unui proces echitabil, prezența personală a inculpatului în instanță este de o importanță fundamentală. În același timp, participarea la proceduri judiciare în modul videoconferinței în sine nu contrazice prevederilor Convenției și, prin urmare, este prevăzută de alte instrumente internaționale.

Cu toate acestea, utilizarea video/teleconferinței de către o instanță în fiecare caz specific trebuie să fie motivată, de exemplu, de necesitatea prevenirii altor infracțiuni; protecția siguranței publice și a legii și ordinii; protecția martorilor și a victimelor; respectarea unui termen rezonabil pentru proceduri judiciare etc.

În ceea ce privește participarea personală a învinutului la proces, la examinarea cazului *„Said-Akhmed Zubairayev împotriva Rusiei”*, CEDO a subliniat că autoritățile sunt obligate să asigure prezența inculpatului în ședința judecătorească fie personal, fie prin video/teleconferință.

CEDO în acest caz a recunoscut că procedura împotriva reclamantului a fost nedreaptă din cauza incapacității autorităților de a-și asigura prezența la ședința de apel, în ciuda cererii sale.

În același timp, CEDO în hotărârile sale a subliniat în repetate rânduri că, deși curtea de apel de casare are dreptul să reconsidere complet cazul atât din punct de vedere al faptelor, cât și din punct de vedere al dreptului, din art. 6 din Convenție nu urmează întotdeauna dreptul la o audiere personală sau, mai mult, la participarea personală obligatorie a inculpatului. Atunci când se analizează o astfel de problemă, trebuie să se țină seama de specificul procedurilor judiciare și de măsura în care drepturile de apărare sunt reprezentate și garantate în instanță.

În ceea ce privește condițiile de desfășurare a unei video/teleconferințe și, în special, oportunitatea participării personale la procedurile judiciare, *art. 6 din Convenție garantează dreptul inculpatului la un proces echitabil, care, într-un proces contradictoriu, oferă nu numai dreptul său de a fi prezent, ci și de a-i asculta și vedea participantii, precum și de a urma cursul procesului.*

CEDO și-a definit poziția în hotărârea din cauza „Grigorievskikh împotriva Rusiei”, în ceea ce privește eficacitatea participării personale la examinarea unui caz penal. În special, reclamantul a susținut că, în primul rând, nu a putut să se concentreze asupra sesiunii din cauza calității slabe a sunetului; în al doilea rând, el a atras atenția instanței asupra stării nesatisfăcătoare a sănătății sale (probleme de auz), confirmată printr-un certificat medical; în al treilea rând, el a cerut să fie adus în sala de judecată atât în avans, cât și în timpul ședinței, însă cererile sale nu au fost satisfăcute de instanță.

În aceste condiții, CEDO a decis că instanța trebuie să garanteze că inculpatul poate participa efectiv la proces și poate fi audiat fără obstacole tehnice. O atenție deosebită ar trebui acordată problemei necesității ca un avocat al apărării să fie prezent atunci când se utilizează videoconferința, precum și crearea unor condiții care să îi asigure eficacitatea.

Conform art. 6 din Convenție, învinutul are dreptul să se apere personal sau cu ajutorul unui avocat apărător ales de acesta, precum și să folosească serviciile unui avocat apărător numit la el gratuit, atunci când interesele justiției o impun. Și, așa cum se subliniază în hotărârile CEDO, în majoritatea cazurilor, participarea reclamantului la proces prin videoconferință fără avocat apărător îl pune în dezavantaj, mai ales în prezența acuzării în sala de judecată. Confirmarea acestui fapt poate fi găsită în hotărârile Curții Europene în cauzele „Șugaev împotriva Rusiei”, „Șitepov împotriva Rusiei” și „Grigorievskikh împotriva Rusiei”. În aceste cazuri, CEDO a constatat o încălcare a drepturilor inculpatului la un proces echitabil din cauza imposibilității asigurării participării unui avocat apărător la curtea de casare.

Gravitatea acuzațiilor și gravitatea posibilei pedepse ar trebui luate în considerare la stabilirea dacă un avocat al apărării ar trebui să fie prezent la proces. În ceea ce privește procesul prin video/teleconferință, dreptul acuzatului la asistență juridică în condițiile sale devine și mai important. De aceea, instanța în astfel de cazuri, din proprie inițiativă, este obligată să verifice dacă inculpatul a refuzat apărarea și, dacă nu, să numească un avocat apărător pentru acesta, indiferent de disponibilitatea unei cereri corespunzătoare.

În ceea ce privește eficacitatea asistenței juridice a unui avocat apărător în modul video/teleconferință, trebuie avut în vedere faptul că *conținutul art. 6 din Convenție presupune nu numai dreptul de a avea un avocat apărător, ci și prevederea condițiilor pentru ca acesta să exercite o apărare eficientă, inclusiv posibilitatea învinutului de a-și spune propria versiune a evenimentelor, de a indica mărturii cu care nu este de acord, de a raporta acele fapte care pot fi utilizate în protecție.*

Indicativ în acest sens este cazul „Sakhnovsky împotriva Rusiei”, potrivit căruia CEDO a constatat o încălcare a art. 6 din Convenție din cauza nedreptății procesului.

Acest caz a fost luat în considerare de către instanța de casare, utilizând video/teleconferința dintre Curtea Supremă a Federației Ruse și centrul de detenție preventivă Novosibirsk, situat la o distanță de peste trei mii de kilometri de la Moscova. Curtea Supremă a Federației Ruse a numit învinutul un avocat apărător gratuit și le-a acordat cu cincisprezece minute înainte de începerea ședinței pentru comunicare confidențială prin video/teleconferință. Cu toate acestea, acuzatul a

asistența apărătorului desemnat pe motiv că avea nevoie de o întâlnire personală cu acesta. Acestea, refuzul său nu a fost luat în considerare, iar interesele acuzatului au fost puse în instanța de casare de un avocat apărător numit anterior de instanță. După cum rezultă din circumstanțele acestui caz, în acest caz, problema principală nu a fost absența unui avocat, ci faptul că acesta nu a fost numit, ci eficacitatea asistenței sale juridice.

Având în vedere acest lucru, CEDO în acest caz a decis că avocatului apărării libere i s-a oferit orice posibilitate de a-și îndeplini funcțiile altfel decât nominal, datorită faptului că a fost prezent în ziua procesului și i s-au alocat doar cincisprezece minute pentru a comunica cu clientul (acuzatul) prin intermediul videoconferinței. Astfel, Curtea Supremă din Federația Rusă nu a oferit asistență juridică efectivă inculpatului, în ciuda cererilor scrise ale acestuia pentru o întâlnire personală cu avocatul său.

În ceea ce privește problema asigurării confidențialității comunicării dintre avocatul inculpatului și acuzat în modul video/teleconferință, în aceste condiții, dreptul acuzatului de a comunica cu avocatul său apărător fără riscul de a fi audiat de un terț se dovedește a fi fundamental. Acest drept este una dintre cerințele de bază ale unui proces echitabil și rezultă din alin. (3) a art. 6 din Convenție, care urmărește să ofere garanții de drepturi practice și eficiente. De aceea, condițiile de comunicare dintre inculpat și apărătorul său nu ar trebui să împiedice eficacitatea apărării sale. Dacă urmașii, dacă un avocat al apărării nu poate comunica confidențial cu acuzatul și nu primește instrucțiunile necesare de la acesta, asistența acestuia devine ineficientă.

Cu toate acestea, în cazul „*Marcello Viola împotriva Italiei*”, CEDO a afirmat că acuzatul a avut ocazia să vorbească cu avocatul său apărător printr-o linie telefonică protejată de interceptări. Avocatul apărării ar putea, de asemenea, să trimită un adjunct în camera de interogare prin videoconferință sau să-l ajute personal pe inculpat și să aibă încredere în adjunctul său pentru apărarea acuzatului în instanță. O concluzie similară a fost făcută în cazul „*Golubev împotriva Rusiei*”, în care CEDO nu a constatat o încălcare a art. 6 din Convenție, întrucât reclamantul avea doi avocați și el a avut ocazia să aleagă unul dintre ei pentru a ajuta în închisoarea preventivă și să-l consulte confidențial.

La concluzia opusă a ajuns CEDO în cazul „*Sakhnovsky împotriva Rusiei*”, în care niciuna dintre opțiunile de comunicare confidențială cu avocatul apărător prevăzute de lege nu era disponibilă reclamantului. Având în vedere acest lucru, CEDO a menționat că acuzatul ar fi putut să aibă disconfort atunci când își discuta cazul cu avocatul apărător desemnat, utilizând un sistem de videoconferință stabilit și întreținut de stat. Drept urmare, prezența avocatului apărător la ședința cauzei în fața instanței de apel a fost redusă la o simplă formalitate, pe care Curtea a constatat-o cu încălcarea cerințelor Convenției și a obligat statul pârât să plătească reclamantului două mii de euro despăgubiri pentru prejudiciul moral.

Motivând poziția sa, CEDO a subliniat că *apărarea efectivă este imposibilă fără exercitarea dreptului acuzatului/inculpatului de a comunica cu avocatul său apărător în afara audierii terților și, prin urmare, orice măsuri care limitează drepturile apărării trebuie să fie motivate și justificate de circumstanțele specifice ale cazului*. Dacă este suficientă o măsură restrictivă mai mică, ar trebui aplicată acea măsură mai mică.

Cele de mai sus oferă o bază pentru astfel de concluzii:

1. Teleconferința este o formă acceptabilă de participare la procedurile judiciare, este prevăzută de o serie de documente internaționale și nu contravine principiilor echității și publicității procedurilor judiciare;
2. Teleconferința poate fi utilizată fără a fi necesar acordul inculpatului, dar necesitatea acestei măsuri trebuie motivată;
3. Prezența fizică a învinutului în sala de judecată este extrem de dorită, dar nu un scop în sine, motiv pentru care, chiar dacă instanța de apel sau de casare are dreptul să reconsidere complet cazul în termeni de fapt și de drept, articolul 6 din Convenție nu prevede un drept necondiționat la o audiere publică și cu atât mai mult pentru participarea personală a inculpatului la acesta;

4. Participarea efectivă la proces include nu numai dreptul de a fi prezenți, de a asculta și de a vedea participanții la proces, ci și de a urmări executarea acestuia fără interferențe tehnice;
5. Participarea la proces prin teleconferință obligă instanța din proprie inițiativă: mai întâi, să verifice dacă inculpatul a refuzat apărarea și, dacă nu, să numească un avocat apărător pentru el, chiar dacă nu a solicitat aceasta; în al doilea rând, să ofere învinutului asistență juridică efectivă din partea unui avocat al apărării garantat de stat;
6. Una dintre cerințele de bază ale unui proces echitabil este de a oferi acuzatului și avocatului său apărător dreptul la comunicare confidențială (adică comunicare în afara audierii terților).

**VI. PREVEDERI RELEVANTE DIN HOTĂRÂREA CURȚII
CONSTITUȚIONALE NR.2 DIN 09.02.2016 PENTRU
INTERPRETAREA art.135 alin.(1) lit.a) și g) DIN CONSTITUȚIA
REPUBLICII MOLDOVA :**

În temeiul hotărârii menționate, Curtea Constituțională a hotărât:

În sensul art.135 alin.(1) lit.a) și g) coroborat cu art.20, 115, 116 din Constituție:

În cazul existenței incertitudinii privind constituționalitatea Legilor, Hotărârilor a Parlamentului, decretelor Președintelui Republicii Moldova, hotărârilor și ordonanțelor

Guvernelui, ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze aflate pe rolul său, instanța este obligată să sesizeze Curtea Constituțională;

- Excepția de neconstituționalitate poate fi ridicată în fața instanței de judecată de către oricare dintre părți sau de reprezentantul acesteia, precum și de instanța de judecată din oficiu;

- Sesizarea privind controlul constituționalității unor norme ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze se prezintă direct Curții Constituționale de către judecătorii sau complete de judecată din cadrul Curții Supreme de Justiție, Curților de Apel și judecătorilor, pe rolul cărora se află cauza;

- Judecătorul ordinar nu se pronunță asupra temeiniciei sesizării sau conformității cu Constituția a normelor contestate, limitându-se exclusiv la verificarea următoarelor condiții:

1) obiectul excepției intră în categoria actelor cuprinse la art. 135 alin. (1) lit. a) din Constituția; 2) excepția este ridicată de către una dintre părți sau de reprezentantul acesteia, sau indică că este ridicată de către instanța de judecată din oficiu; 3) prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei; 4) nu există o hotărâre anterioară a Curții având ca obiect prevederile contestate.

Până la adoptarea de către Parlament a reglementărilor în executarea hotărârii, sesizării privind excepția de neconstituționalitate se prezintă Curții Constituționale de către judecătorii/completele de judecată din cadrul Curții Supreme de Justiție, Curților de Apel, judecătorilor pe rolul cărora se află cauza, în temeiul aplicării directe a art. 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituția Republicii Moldova.

VII. PRINCIPIILE ȘI NORMELE ALE CONSTITUȚIEI LA ÎNTRUCEREA NOILOR TEHNOLOGII ALE INFORMAȚIEI ȘI COMUNICAȚILOR (JUSTIȚIA PRIN TELECONFERINȚE) ÎN ACTIVITĂȚILE INSTANȚELOR DE JUDECATĂ :

Conform Constituției Republicii Moldova (în continuare - Constituția), o persoană, drepturile sale, libertățile și garanțiile de punere în aplicare a acestora sunt cea mai înaltă valoare și obiectiv al societății și al statului; statul garantează drepturile și libertățile cetățenilor Moldovei, consacrate în Constituție, legi și prevăzute de obligațiile internaționale ale statului; statul este obligat să ia toate măsurile de care dispune pentru punerea în aplicare deplină a drepturilor și libertăților cetățenilor Republicii Moldova, prevăzute de Constituție. Constituția prevede, de asemenea, că tuturor li se garantează protecția drepturilor și libertăților sale de către o instanță competentă, independentă și imparțială în termenele specificate de lege.

Dreptul la protecție judiciară este în același timp o garanție a tuturor celorlalte drepturi și libertăți ale omului și ale cetățenilor, care sunt recunoscute și garantate de Constituție, de acte juridice internaționale și asigurate de justiție. Pentru a asigura accesibilitatea, deschiderea și eficiența administrării justiției, noile tehnologii ale informației și comunicațiilor au fost introduse recent în procedurile judiciare, a căror utilizare este reglementată în actele legislative care reglementează anumite tipuri de proceduri judiciare.

Pentru a lua măsurile necesare pentru a optimiza sarcina instanțelor și pentru a îmbunătăți procedura procedurilor judiciare în perspectiva dezvoltării sistemului instanțelor generale din Republica Moldova, se preconizează, în special, asigurarea bazei materiale și tehnice și reglementarea normativă a înregistrării și stocării informațiilor pe parcursul procesului pe suport electronic, introducerea etapizată a înregistrării audio și video în activitățile instanțelor judecătorești de administrare a justiției, precum și videoconferințe între instanțele generale de toate nivelurile.

Pentru a asigura condiții optime pentru activitatea instanțelor judecătorești, una dintre sarcini este introducerea etapizată a justiției electronice, care asigură formarea și circulația cazurilor în formă electronică și accesul gratuit la informații complete despre desfășurarea procedurilor judiciare prin intermediul internetului.

Cu toate acestea, nici Constituția, nici Legea Republicii Moldova privind sistemul judiciar și statutul judecătorilor și nici actele legislative care reglementează anumite tipuri de proceduri judiciare nu conțin norme care să definească conceptul de justiție electronică, procedurile judiciare electronice și să dezvăluie conținutul acestora. În acest sens, pare relevant pentru întrebarea în ce măsură sunt luate în considerare principiile și normele relevante ale Constituției la introducerea noilor tehnologii ale informației și comunicațiilor (altfel numite elemente ale justiției electronice) în activitățile instanțelor.

Constituția garantează independența instanței: în conformitate cu articolele 114, 115, 116 judecătorii sunt independenți în administrarea justiției și sunt supuși numai legii; orice ingerință în activitățile judecătorilor în administrarea justiției este inacceptabilă și implică răspundere în conformitate cu legea.

Cu toate acestea, principiul independenței judiciare nu înseamnă imposibilitatea unei reacții publice la activitățile sistemului judiciar - sub formă de discuții, analize și evaluări atât a deciziilor asupra cazurilor individuale, cât și a domeniilor de activitate judiciară. Orice altceva ar însemna eliminarea sistemului judiciar din dialogul cu societatea, care și-a delegat puterile autorităților. Evaluarea activităților sistemului judiciar în opinia publică, exprimată sub formă de discuții, publicații, evaluări ale experților etc., este un indicator important al nivelului de încredere și autoritate a sistemului judiciar în societate.

146

În conformitate cu Constituția, statul este responsabil față de cetățean pentru crearea condițiilor pentru dezvoltarea liberă și demnă a individului, pentru asigurarea protecției drepturilor și libertăților sale garantate de Constituție de către o instanță competentă, independentă și imparțială. De aceea este important ca statul, reprezentat de organele sale, să știe modul în care poate să îndeplinească această sarcină, ce este nivelul de încredere a publicului în sistemul judiciar. Satisfacerea opiniei cetățenilor, adică evaluarea lor a rezultatelor sociale ale aplicării legii și a funcționării sistemului judiciar în ansamblu, inclusiv a organelor sale superioare, poate reflecta într-adevăr existența existentă de protecție a drepturilor și libertăților lor, eficacitatea organizării sistemului judiciar.

Atragem atenția legiuitorului asupra faptului că o garanție necesară a protecției judiciare și a procesului echitabil al unui dosar penal reprezintă oportunitatea reală oferită părților în procesul de a-și aduce poziția în fața instanței cu privire la toate circumstanțele cauzei. Numai dacă această condiție este îndeplinită, se realizează dreptul la protecție judiciară, care, conform prevederilor Constituției și a actelor juridice internaționale, trebuie să fie echitabil, complet și imparțial.

Se pare că oferirea reclamantului de oportunitatea de a-și prezenta poziția personală asupra faptelor din cadrul cauzei în fața instanței, precum și de a asculta argumentele reprezentantului instituției implicate, de a se familiariza cu materialele cazului folosind noile tehnologii de informare și comunicare (posibil folosind video/teleconferința) ar fi o garanție suplimentară pentru asigurarea dreptului la protecție judiciară.

Cu toate acestea, este evident că aplicarea noilor tehnologii în justiție nu rezolvă toate problemele problematice care există în sistemul judiciar, inclusiv cele legate de asigurarea accesului cetățenilor și organizațiilor la justiție. Mai mult, modificarea legislației pentru îmbunătățirea procedurilor judiciare nu duce întotdeauna la un acces îmbunătățit la justiție.

Conform Constituției, principiul statului de drept este stabilit în Republica Moldova; statul, toate organele și funcționarii săi acționează în limitele Constituției și actelor legislative adoptate în conformitate cu aceasta.

O serie de publicații evidențiază experiența examinării cauzelor în instanțele din Republica Moldova folosind sisteme de video/teleconferință.

În acest sens, trebuie remarcat faptul că legislația unor țări străine prevede și regulile care reglementează utilizarea video/teleconferințelor în anumite tipuri de proceduri judiciare, care sunt condiționate de motive specifice (de exemplu, scopul garantării protecției unui martor în timpul unui proces).

Introducerea tehnologiilor moderne de informare și comunicare în procedurile judiciare afectează o serie de alte aspecte semnificative din punct de vedere constituțional legate de administrarea justiției, inclusiv asigurarea protecției judiciare pe baza dispozițiilor constituționale privind egalitatea tuturor în fața legii și dreptul, fără nicio discriminare, la protecția egală a drepturilor și a intereselor legitime, în mod deschis audierea cauzelor în toate instanțele (articolele 16, 20, 26 din Constituție).

Astfel, ședințele judecătorești care utilizează sistemul de video/teleconferință pot fi organizate la cererea persoanelor care participă la cauză sau la inițiativa instanței care examinează cazul, în absența obiecțiilor scrise sau orale ale persoanelor care participă la cauză și ținând cont de circumstanțele cazului.

Importanța principiului constituțional al deschiderii procedurilor în toate instanțele constă în primul rând în faptul că acesta creează condiții pentru controlul public al obiectivității și corectitudinii examinării de către instanță a conflictelor juridice, formarea conștiinței juridice a cetățenilor și depășirea fenomenelor negative din activitatea de aplicare a legii a statului. Însuși procesul de soluționare a cazului educă cetățenii în spiritul respectului pentru Constituție și alte legi, ridică autoritatea statului.

Publicitatea (deschiderea) justiției, un ritual special al procesului, solemnitatea acestuia valoarea educațională a procesului. Desfășurarea unei sesiuni în instanță folosind televiziunea este puțin probabil să aibă un astfel de efect.

Luând în considerare cele de mai sus, se pot trage următoarele concluzii:

1. introducerea tehnologiilor moderne de informare și comunicare în justiție pentru a asigura deschiderea, accesibilitatea și eficiența justiției contribuie la realizarea cât mai deplină a dreptului constituțional la protecție judiciară, care acționează ca o garanție a altor drepturi și libertăți constituționale ale omului și ale cetățeanului,
2. pe baza principiului constituțional al statului de drept, modificările procedurilor judiciare în anumite categorii de cazuri sunt posibile numai cu condiția ca modificările și completările corespunzătoare să fie aduse codurilor care guvernează procedurile civile, penale și administrative;
3. legiuitorul ar trebui să asigure respectarea principiului coerenței și exhaustivității reglementării legale în activitățile legislative, ca una dintre condițiile pentru asigurarea statului de drept;
4. introducerea de noi tehnologii de informare și comunicare în anumite tipuri de proceduri judiciare este posibilă numai sub rezerva implementării principiilor și normelor constituționale care asigură egalitatea tuturor în fața legii, dreptul, fără nicio discriminare, la protecția egală a drepturilor și intereselor legitime, precum și garantarea tuturor protecției drepturilor și libertăților sale de către competenți, independenți și de către o instanță imparțială în termenul specificat de lege.

VIII. LEGISLAȚIA PERTINENTĂ. PREVEDERI RELEVANTE DIN CONSTITUȚIA REPUBLICII MOLDOVA :

Articolul 4. Drepturile și libertățile omului

(1). Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte. (2). Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.

Articolul 7. Constituția, Lege Supremă

Constituția Republicii Moldova este Legea ei Supremă. Nici o lege și nici un alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică.

Articolul 8. Respectarea dreptului și a tratatelor internaționale

(1). Republica Moldova se obligă să respecte Carta Organizației Națiunilor Unite și tratatele la care este parte, să-și bazeze relațiile cu alte state pe principiile și normele unanim recunoscute ale dreptului internațional.

Articolul 16. Egalitatea

(1). Respectarea și ocrotirea persoanei constituie o îndatorire primordială a statului. (2). Toți cetățenii Republicii Moldova sînt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.

Articolul 20. Accesul liber la justiție

(1). Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime. (2). Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.

Articolul 21. Prezumția nevinovăției

Fiecare persoană acuzată de un delict este prezumată nevinovată până când vinovăția sa va fi dovedită în mod legal, în cursul unui proces judiciar public, în cadrul căruia i s-au asigurat toate mijloacele necesare apărării sale.

Articolul 26. Dreptul la apărare

Dreptul la apărare este garantat. (2) Fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale. (3) În tot cursul procesului, părțile interesate să fie asistate de un avocat, ales sau numit din oficiu.

Articolul 54. Restriângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului. (2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute de dreptul internațional și sînt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a Țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și perturbărilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției. (3) Prev. alineatului (1) nu admit restrîngerea drepturilor proclamate în articolele 20-24. (4) Restriângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.

Articolul 119. Folosirea căilor de atac

Împotriva hotărîrilor judecătorești, părțile interesate și organele de stat competente pot exercita căile de atac, în condițiile legii.

IX. EXPUNEREA CERINTELOR AUTORULUI SESIZĂRII :

Autorul sesizării consideră că sînt îndeplinite condițiile, menționate în Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 09.02.2016 pentru interpretarea art. 135 alin. (1) lit. a) și lit. g) din Constituția Republicii Moldova.

Un prim aspect care urmează a fi verificat de Înalta-Curte se referă la analiza coliziunii dispozițiilor alin. (1) al art. XXIII din Legea 69/2020 din 21.05.2020 cu privire la instituire unor măsuri pe perioada stării de urgență în sănătate publică și modificarea unor acte normative prin prisma ale art. 16 și art. 20 din Constituția Republicii Moldova, conform căruia, « în scopul asigurării măsurilor de prevenire a răspândirii infecției COVID-19 în instituțiile penitenciare, pe perioada stării de urgență în sănătate publică declarate prin Hotărârea Comisiei Naționale Extraordinare de Sănătate Publică nr. 10 din 15 mai 2020, examinarea cauzelor penale, inclusiv a demersurilor privind emiterea și prelungirea mandatelor de arestare, și a chestiunilor ce tin de executarea pedepselor în privința persoanelor private de libertate se efectuează doar prin intermediul sistemului de teleconferință sau în spațiile corespunzătoare la sediile institutiilor penitenciare, fără a fi necesar acordul persoanei private de libertate »

La adoptarea normei în cauză legiuitorul nu a ținut cont de eventuală limitare prevăzută de art. 16 alin. (2) EGALITATE în coroborare cu art. 20 alin. (2) ACCESUL LIBER LA JUSTIȚIE al Constituției RM, prin care toți cetățenii Republicii Moldova sînt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială și nici o lege nu poate îngredi accesul la justiție.

Un al aspect prin prisma căruia urmează a fi verificată constituționalitatea dispozițiilor art. XXIII al Legii 69/2020 din 21.05.2020 se referă la alin. (4) prin care dispunerea examinării cauzelor prin intermediul sistemului de teleconferință se efectuează prin încheierea, care nu se supune nici unei căi de atac. Consider, că prin modalitatea de reglementare conținută în norma vizată legiuitorul a depășit vădit previzibilitatea normei, cît și faptului că, legile pot stabili drepturi și

cauți care însă nu pot deroga de la garanțiile fundamentale, ele în esență doar având rol de punere a principiilor, drepturilor și obligațiilor cetățenilor statului respectiv.

La caz, norma permite limitarea dreptului persoanei contrar art. 119 al Constituției RM, prin împotriva hotărârilor judecătorești, părțile interesate și organele de stat competente pot exercita acțiune de atac, în condițiile legii, cît și art. 13 al Convenției Europene a Drepturilor Omului. Or, Convenția dispune că orice persoană are dreptul la un remediu efectiv.

Un alt punct al prezentei sesizări se referă la alin. (2) art. XXIII al Legii 69/2020 din 21.05.2020, prin care nu a fost dată o apreciere justă și modul de calificare cazurilor în stabilirea excepționalității. Asumează legiuitorul este obligat să stabilească categoria cauzelor penale în raport cu legislația și gravitatea acuzațiilor, în care cercetarea procedurilor penale trebuie să aibă loc în instanța, inclusiv în mod obligatoriu.

Menționez că, interpretarea dubioasă a acestei norme juridice, pune la îndoială soluția decătorului atunci când decide asupra statutului de exclusivitate a circumstanțelor dosarului penal și poate duce, de asemenea, la abuzul de serviciu sau, dimpotrivă, să beneficieze de statutul său de decător la înfăptuirea justiției cu încălcarea intereselor tuturor participanților la proces.

Legiuitorul, la adoptarea prevederilor art. XXIII al Legii 69/2020 din 21.05.2020, nu a analizat normele legii, care în viitor ar putea pune sub semnul întrebării chiar examinarea acestor cazuri prin prisma respectării prevederilor art. 6 al CEDO, precum și alte dificultăți cu care se pot confrunta participanții la proces atunci când pun analizei echilibrul dosarelor penale examinate prin intermediul aplicațiilor de videoconferință.

Pentru examinarea cauzei penale cu o cantitate mare de dovezi, utilizarea videoconferinței poate fi nejustificată și chiar riscantă. Este evident că comunicarea în direct cu instanța permite reprezentantului să-și expună prompt poziția cu privire la dispută și să orienteze instanța în materialele cauzei și să urmărească semnalele nonverbale. Dacă cazul se bazează pe factorul uman, de exemplu, se așteaptă interogarea activă a martorilor, atunci participarea la videoconferință este practic exclusă. Comunicarea video distorsionează foarte mult comunicarea cu martorii, ceea ce înseamnă că fragmente importante din mărturia lor pot fi pierdute sau interpretate greșit.

Un alt aspect care trebuie analizat este problema întreruperilor conferinței video, în care întreruperea videoimaginii încalcă dreptul persoanei de a participa direct la proces. Trebuie de menționat faptul că legislația procedurală prevede fixarea completă a procesului cu ajutorul mijloacelor tehnice de înregistrare video și audio. Dosarul tehnic (înregistrările audio/video) cu proces-verbal al ședinței trebuie, de asemenea, să fie atașat la dosarul cauzei ca bază de probă. Și la cerere, o copie a unei astfel de înregistrări de proces ar trebui să fie emisă unui participant la proces. În consecință, o astfel de evidență va fi evaluată de instanțele superioare dacă aceasta constituie dovezi adecvate, ceea ce poate duce la revocarea hotărârii.

Va fi relevant și momentul asigurării confidențialității informațiilor exprimate în timpul ședinței judecătorești printr-un program electronic sau prin intermediul aplicației de teleconferințe. Astfel de informații pot conține secrete comerciale sau bancare, informații despre active, date cu caracter personal și alte informații protejate de lege.

Într-o atare abordare consider, că sunt atinse și drepturile inculpaților inclusiv prin prisma art. 21 din Constituție, potrivit căruia: « *Orice persoană acuzată de un delict este prezumată nevinovată pînă cînd vinovăția sa va fi dovedită în mod legal, în cursul unui proces judiciar public, în cadrul cărui s-au asigurat toate garanțiile necesare apărării sale* ».

Prin reglementarea expusă de legiuitor, s-a oferit instanțelor dreptul privind examinarea cauzelor penale, în privința persoanelor private de libertate doar prin intermediul sistemului de teleconferință sau în spațiile corespunzătoare la sediile instituțiilor penitenciare, fără a fi necesar acordul persoanei private de libertate.

Astfel, consider că, prin reglementarea respectivă pentru care se solicită ridicarea excepției de neconstituționalitate, legiuitorul a neglijat normele tehnicii legislative, prev. de art. 6 alin. (3) al Convenției CEDO, permițând instanței să decidă unilateral accesul sau interzicerea inculpatului de

180

în sala de judecată în fața unui judecător privind examinarea unui dosar penal și apărarea prin ce se încalcă accesul liber la justiție.

În această sintagmă, fiind mult mai generală după conținut, creează pentru persoană un șir de probleme, intrând în contradicție cu principiul previzibilității, motiv pentru care sunt încălcate art. 16 și art. 20 din Constituție, care garantează obligația statului de a oferi fiecărui individ indiferent de statutul său social și statutul său procedural, de a avea dreptul accesului la justiție și art. 21 din Constituție, care obligă autoritățile competente să asigure persoanei suspectate în procesul unei infracțiuni toate garanțiile necesare apărării sale. Din esență celor expuse supra se constată că norma de drept, asupra constituționalității se solicită a fi verificată, urmează a fi aplicată în soluținerea cauzei penale. Astfel, potrivit art. 7 alin. (3) Cod de procedură penală: *Dacă, în procesul judecării cauzei, instanța constată că norma juridică ce urmează a fi aplicată contravine dispozițiilor Constituției și este expusă într-un act juridic care poate fi supus controlului constituționalității, judecarea cauzei se suspendă, se informează Curtea Supremă de Justiție care, după caz, sesizează Curtea Constituțională.*

Excepție de neconstituționalitate constituie mijlocul procedural pentru realizarea accesului la justiție, în calitate de titular al drepturilor și libertăților fundamentale privind controlul constituționalității actelor normative. Și aceasta se poate realiza numai în caz în care norma contestată a fi neconstituțională urmează să fie aplicată la litigiul judiciar și este implicată persoana interesată.

Potrivit art. 4 alin. (1) din Constituție, Curtea Constituțională are obligația se interpreta și să asigure ca dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate internaționale la care Republica Moldova este parte.

Verificarea constituționalității dispozițiilor alin. (1) din art. XXIII al Legii nr. 69/2020 din 16.06.2020 cu privire la instituire unor măsuri pe perioada stării de urgență în sănătate publică și modificarea unor acte normative, referitor la examinarea cauzelor penale în privința persoanelor private de libertate se efectuează doar prin intermediul sistemului de teleconferință sau în spațiile rezervate la sedile institutelor penitenciare, fără a fi necesar acordul persoanei private de libertate, în viziunea autorului sesizării nu corespunde cu prevederile articolelor 4; 7; 8; 16; 20; 21; 26; 54; 119 din Constituția Republicii Moldova, or această fiind o normă absolută.

Excepția este invocată de inculpat, or prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei, aflate pe rol la instanță.

Nu există o hotărâre anterioară a Curții având ca obiect prevederile contestate din analiza jurisprudenței Curții Constituționale nu am depistat vreo hotărâre anterioară a Curții în privința problemelor abordate.

X. ACTELE ANEXATE :

Actul de sesizare, pe 17 file.

Materialele cauzei urmează să fie puse la dispoziția Curții Constituționale de către Curtea de Apel Chișinău, pe rolul căreia se află cauza penală.

XI. DECLARAȚIA ȘI SEMNĂTURILE :

Declar pe onoare că informațiile în prezentul formular sunt exacte.

Cu respect, cet. Russu Denis Vladimir

Russu Denis Vladimir

Dosarul nr. 1a-1700/16

Judecătoria Chișinău, (sediul Centru)
Judecători: Palanciuc Ecaterina,
Negru Maria, Stratulat Gheorghe

ÎN C H E I E R E

26 mai 2021

mun. Chișinău

Colegiul penal al Curții de Apel Chișinău

În componență:

Președintele ședinței, judecătorul

Teleucă Stelian

Judecătorii

Gîrbu Silvia și Băbălău Denis

Grefier

Nicolai Zinaida

Cu participarea:

Procurorului

Gavrilița Vitalie

Avocaților

Iachimciuc Alexandru, Lupea Georgeta, Dragomir Aliona
Mazur Svetlana

Inculpaților

Russu Denis, Timofti Oleg, Pridorojnîi Victor,
Ișcenco Veceslav

Interpretului

Iachim Rodica

examinând în ședință publică cererea înaintată de inculpatul Russu Denis, privind ridicarea excepției de neconstituționalitate, în cadrul judecării apelului declarat de procurorul în Procuratura Generală Pitel Anatolie; avocatul Dragomir Aliona în interesele lui Ișcenco Veceslav; avocatul Iachimciuc Alexandru în interesele lui Timofti Oleg; inculpatul Russu Denis; inculpatul Pridorojnîi Victor; BC „Victoriabank” SA; avocatul Daniela Mîrza în interesele succesorului părții vătămate Bornari Nina împotriva sentinței Judecătoriei Centru, mun. Chișinău din 10 iunie 2016 în cauza penală de învinuire a lui **Russu Denis Vladimir** în comiterea infracțiunilor prevăzute de art. art. 283, 145 alin. (2) lit. a), b), d), g), i), j), m), 27, 145 alin. (2) lit. a), b), d), g), i), j), m) și 361 alin. (2), lit. c) Cod penal al Republicii Moldova, **Timofti Oleg Nicolai** în comiterea infracțiunilor prevăzute de art. art. 283, 145 alin. (2) lit. a), b), d), g), i), j), m) și 27, 145 alin. (2) lit. a), b), d), g), i), j), m) Cod penal al Republicii Moldova, **Pridorojnîi Victor Piotr** în comiterea infracțiunilor prevăzute de art. art. 283, 145 alin. (2) lit. a), b), d), g), i), j), m) și 27, 145 alin. (2) lit. a), b), d), g), i), j), m) Cod penal al Republicii Moldova și **Ișcenco Veceslav Leontie** în comiterea infracțiunilor prevăzute de art. 283, 145 alin. (2) lit. a), b), d), g), i), j), m) și 27, 145 alin. (2) lit. a), b), d), g), i), j), m) Cod penal al Republicii Moldova,

Colegiul Penal al Curții de Apel Chișinău, -

A C O N S T A T A T :

1. În procedura Curții de Apel Chișinău se află în proces de examinare cauza penală în ordine de apel de învinuire a lui **Russu Denis Vladimir** în comiterea infracțiunilor prevăzute de art. art. 283, 145 alin. (2) lit. a), b), d), g), i), j), m), 27, 145 alin. (2) lit.

a), b), d), g), i), j), m) și 361 alin. (2), lit. c) Cod penal al Republicii Moldova, **Timofti Oleg Nicolai** în comiterea infracțiunilor prevăzute de art. art. 283, 145 alin. (2) lit. a), b), d), g), i), j), m) și 27, 145 alin. (2) lit. a), b), d), g), i), j), m) Cod penal al Republicii Moldova, **Pridorojnii Victor Piotr** în comiterea infracțiunilor prevăzute de art. art. 283, 145 alin. (2) lit. a), b), d), g), i), j), m) și 27, 145 alin. (2) lit. a), b), d), g), i), j), m) Cod penal al Republicii Moldova și **Ișcenco Veaceslav Leontie** în comiterea infracțiunilor prevăzute de art. 283, 145 alin. (2) lit. a), b), d), g), i), j), m) și 27, 145 alin. (2) lit. a), b), d), g), i), j), m) Cod penal al Republicii Moldova, la apelul declarat de procurorul în Procuratura Generală Pitel Anatolie; avocatul Dragomir Aliona în interesele lui Ișcenco Veaceslav; avocatul Iachimciuc Alexandru în interesele lui Timofti Oleg; inculpatul Russu Denis; inculpatul Pridorojnii Victor; BC „Victoriabank” SA; avocatul Daniela Mîrza în interesele succesorului părții vătămate Botnari Nina împotriva sentinței Judecătorei Centru, mun. Chișinău din 10 iunie 2016.

2. În ședința instanței de apel inculpatul Russu Denis, a solicitat sesizarea Curții Constituționale în privința verificării controlului constituționalității alin. (1) al art. XXIII din Legea nr. 69/2020 din 21.05.2020 cu privire la instituirea unor măsuri pe perioada stării de urgență în sănătate publică și modificarea unor acte normative precum și clarificarea dispoziției alin. (2) din același articol în privința stabilirii cazurilor excepționale la judecarea dosarelor penale.

Autorul sesizării excepției de neconstituționalitate indică următoarele motive;

- Parlamentul RM a adoptat Legea 69/2020 din 21.05.2020 cu privire la instituirea unor măsuri pe perioada stării de urgență în sănătate publică și modificarea unor acte normative iar conducându-se de prevederile art. XXII alin. (2) „în cazuri excepționale examinarea cauzelor penale prevăzute la alin.(1) se efectuează la sediile instanțelor de judecată”, la data de 09.06.2020 în cancelaria Curții de Apel Chișinău, cu nr.5503 a depus cerere cu privire la solicitarea participării la judecarea cauzei în fața colegiului penal.

La data de 04.09.2020 prin intermediul teleconferinței a fost informat, că completul de judecată pe cauza nr.1a-1700/16 a fost schimbat, ulterior, în incinta Penitenciarului nr. 13 i-a fost înmănată copia încheierii din 10.06.2020 a Președintelui interimar al Curții de Apel Chișinău, Bulgac Lidia, prin care s-a dispus examinarea cauzei penale nr. 1a-1700/16 în ordinea de apel de către Președintele ședinței -Teleucă Stelian și judecătorii -Diaconu Mihail și Furdui Sergiu.

La data de 14.09.2020, cu numărul de intrare 8788, prin intermediul cancelariei Curții de Apel Chișinău, a depus demers privind reluarea de la început a cercetării judecătorești în cauză penală nr. 02-1a-19941-26082016, luând în considerație prevederile art.31 din CPP și pct. 21 a Deciziei Curții Constituționale nr.71 din 14 mai 2019 (continuarea judecării cauzei în situația înlocuirii judecătorului și principii care trebuie respectate în materia schimbării completului de judecată.)

La 28.09.2020 a fost admisă cerere privind reluarea de la început a cercetării judecătorești, dar solicitarea inculpaților privind escortare în fața Colegiului penal a fost respinsă, motivând decizia prin prevederile alin. (1) din art. XXIII al Legii nr. 69/2020 din 21.05.2020 cu privire la instituirea unor măsuri pe perioada stării de urgență în sănătate publică și modificarea unor acte normative, și anume „în scopul

asigurării măsurilor de prevenire a răspândirii infecției COVID-19 în instituțiile penitenciare, pe perioada stării de urgență în sănătate publică declarate prin Hotărârea Comisiei Naționale Extraordinare de Sănătate Publică nr. 10 din 15 mai 2020, examinarea cauzelor penale, inclusiv a demersurilor privind emiterea și prelungirea mandatelor de arestare, și a chestiunilor ce țin de executarea pedepselor în privința persoanelor private de libertate se efectuează doar prin intermediul sistemului de teleconferință sau în spațiile corespunzătoare la sediile instituțiilor penitenciare, fără a fi necesar acordul persoanei private de libertate.”;

- menționează că potrivit cererii de apel înaintate de către procurorul Pitel Anatolie și susținută la examinarea cauzei în Curtea de Apel Chișinău de către procurorul-șef al Procuraturii de circumscripție Chișinău, Vitalie Gavrilică, acuzatorul de stat solicită casarea sentinței instanței de fond din 10.06.2016 și aplicarea pedepsei în privința inculpaților Russu Denis și Timofti Oleg cu închisoare pe viață într-un penitenciar de tip închis, din motivul că ultimii au săvârșit cu vinovăție fapte prejudiciabile grave și excepțional de grave prevăzute de legea penală.

Astfel, cerere cu privire la eliberarea dispoziției de escortare la Curtea de Apel Chișinău, privind solicitarea de a participa la judecarea cauzei în fața Colegiului penal a fost depusă ținând cont de faptul că interesul public cât și interesul inculpaților într-un proces penal, reclamă adoptarea unor măsuri care să permită intervenția eficientă și cu mijloace adecvate gestionării crizei, cât și respectarea drepturilor participanților la un proces echitabil prin care toți să fie auziți, motiv din care inculpatul Russu Denis a declarat prevederile alin. (2) din Legea nr. 69/2020 din 21.05.2020, prin care examinarea cauzelor penale prevăzute la alin. (1) se efectuează la sediile instanțelor de judecată numai în cazuri excepționale;

- mai menționează că potrivit prevederilor alin. (6), Guvernul asigură funcționalitatea deplină a sistemului de teleconferință în incinta instituțiilor penitenciare și a instanțelor de judecată desemnate pentru examinarea cauzelor penale prevăzute la alin. (1), iar faptul de a deschide o ședință și de a asculta petiții și declarații ale participanților la proces, inclusiv o discuție asupra poziției tuturor participanților la proces, trebuie să aibă loc în prezența și participarea directă a inculpaților, or îngerădirea nejustificată de la participarea în discuții încalcă drepturile de acces liber la justiție (stabilit la art.19 din Codul de procedura penală și art.20 din Constituția RM), dreptul la apărare (stabilit de art.26 din Constituția RM), dreptul la folosirea căilor de atac (stabilit la art. 119 din Constituția RM), și dreptul la un proces echitabil, protejat de prevederile articolul 6 & 1 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului.

Susține că, ședința din 16 iulie 2020 a avut loc, a fost deschisă și întreruptă din motivul că avocata Mazur Svetlana a solicitat un termen suplimentar, pentru a fi posibil de a face cunoștință cu toate materialele cauzei și a prezentat poziția apărării în continuare. Inculpații Russu Denis, Timofti Oleg, Pridorojnii Victor și Ișcenco Veaceslav nu au avut acces la examinarea cauzei prin intermediul teleconferinței, ședință petrecându-se fără participarea tuturor părților. La portalul național a instanțelor judecătorești fiind publicată nota informativă, prin care ședința a avut loc.

Conform răspunsului nr.5/D-342/20 din 22.08.2020 parvenit din partea

Administrației Naționale a Penitenciarelor, Instituția Penitenciară nr. 13, mun. Chișinău, cu privire la eliberarea explicațiilor din care motiv la 07.07.2020 ora 16:00 și la 16.07.2020 ora 16:00 deținuții Russu Denis, Ișcenco Veaceslav, Timofti Oleg și Pridorjîi Victor nu au avut acces la participarea prin intermediul teleconferinței la examinarea cauzei penale nr. 1 a-1700/16 la Curtea de Apel Chișinău, a fost constatat, că nu a fost efectuată conexiunea din partea Curții de Apel Chișinău.

Consideră că judecarea cauzei penale nr. 1a-1700/16 trebuie să fie executată numai cu participarea inculpaților în fața Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău, or având în vedere cele expuse, în coroborare cu art.20 și art.54 din Constituția RM, orice persoană are dreptul privind accesul la justiție și la satisfacție din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, și interesele sale legitime;

- susține că la data de 20.08.2020 cu numărul 3/1-D-2519/20, Administrația Națională a Penitenciarelor, director adjunct, comisar-șef de justiție, Serghei Demcenco, în contextul prevederilor Legii nr. 69/2020, a adus la cunoștință că, Administrația penitenciarelor este un organ de executare, iar stabilirea excepționalității cazurilor poartă caracter individual și ține de competența exclusivă a instanțelor de judecată, iar conform răspunsului nr.01.1/238 din 21.09.2020, parvenit de la Agenția de Administrare a Instanțelor Judecătorești din cadrul Ministerului Justiției al RM, emis de către directorul Victoria Palanciuc, urmează că în conformitate cu art.32 alin.(1), (2) din Codul de procedura penala, judecarea materialelor și cauzelor penale se desfășoară la sediul instanței. Pentru motive temeinice, instanță, prin încheiere argumentată, poate dispune desfășurarea judecării în alt loc. Chestiunile prevăzute la art.469, art.473/1 și art.473/2 Cod de procedura penala, pot fi examinate la sediul instanței sau la sediul penitenciarului ori prin intermediul teleconferinței. În caz că inculpatul nu este de acord cu desfășurarea ședinței de judecată prin intermediul aplicației de teleconferință, potrivit art. XXIII alin. (2) din Legea nr.69/2020, examinarea cauzelor prevăzute la art.(1) din Legea menționată supra se efectuează la sediile instanțelor de judecată numai în cazuri excepționale. Totodată, menționează că versiunea îmbunătățită a Sistemului informațional judiciar se află în exploatare experimentală începând cu anul 2019, exploatarea experimentală a Sistemului fiind prelungită până la 30 noiembrie 2020 prin Hotărârea CSM nr. 162/13 din 16.06.2020;

- consideră că nu este asigurată posibilitatea participării inculpaților Russu Denis Vladimir, Timofti Oleg Nicolae, Pridorjîi Victor Piotr, Ișcenco Veaceslav Leontie la judecarea cauzei penale cu nr.02-1a-19941-26082016 în fața Colegiului penal, prin ce se încalcă art. 1 al CEDO (Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale) și anume obligația generală a statului de a recunoaște oricărei persoane aflate sub jurisdicția sa, drepturile și libertățile definite de Convenție, limitându-i petiționarilor accesul liber la justiție, dar nu în ultimul rând și art.6 CEDO, dreptul la un proces echitabil: (1) Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî fie încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa. Hotărârea trebuie să fie pronunțată

în mod public, dar accesul în sala de ședință poate fi interzis presei și publicului pe întreaga durată a procesului sau a unei părți a acestuia în interesul moralității, al ordinii publice ori al securității naționale într-o societate democratică, atunci când interesele minorilor sau protecția vieții private a părților la proces o impun, sau în măsura considerată absolut necesară de către instanță atunci când în împrejurări speciale, publicitatea ar fi de natură să aducă atingere intereselor justiției;

- susține că un prim aspect care urmează a fi examinat de înalta Curte se referă la analiza coliziunii dispozițiilor alin.(1) al art. XXIII din Legea nr. 69/2020 din 21.05.2020 cu privire la instituirea unor măsuri pe perioada stării de urgență în sănătate publică și modificarea unor acte normative prin prisma art. 16 și art.20 din Constituția Republicii Moldova, conform căruia, „în scopul asigurării măsurilor de prevenire a răspândirii infecției COVID-19 în instituțiile penitenciare, pe perioada stării de urgență în sănătate publică declarate prin Hotărârea Comisiei Naționale Extraordinare de Sănătate Publică nr. 10 din 15 mai 2020, examinarea cauzelor penale, inclusiv a demersurilor privind emiterea și prelungirea mandatelor de arestare, și a chestiunilor ce țin de executarea pedepselor în privința persoanelor private de libertate se efectuează doar prin intermediul sistemului de teleconferință sau în spațiile corespunzătoare la sediile instituțiilor penitenciare, fără a fi necesar acordul persoanei private de libertate”.

Relatează că la adoptarea normei în cauză legiuitorul nu a ținut cont de eventuala limitare prevăzută de art. 16 alin.(2) egalitatea în coroborare cu art.20 alin.(2) accesul liber la justiție al Constituției Republicii Moldova prin care toți cetățenii Republicii Moldova sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială și nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.

Un al aspect prin prisma căruia urmează a fi verificată constituționalitatea dispozițiilor art. XXIII al Legii nr. 69/2020 din 21.05.2020 se referă la alin.(4) prin care dispunerea examinării cauzelor prin intermediul sistemului de teleconferință se efectuează prin încheierea, care nu se supune nici unei căi de atac. Consideră că prin modalitatea de reglementare conținută în norma vizată legiuitorul a depășit vădit previzibilitatea normei, cât și faptului că, legile pot stabili drepturi și obligații care însă nu pot deroga de la garanțiile fundamentale, ele în esență doar având rol de transpunere a principiilor, drepturilor și obligațiilor cetățenilor statului respectiv.

La caz, susține că norma permite limitarea dreptului persoanei contrar art. 119 al Constituției RM, prin care împotriva hotărârilor judecătorești, părțile interesate și organele de stat competente pot exercita căile de atac, în condițiile legii, cât și art. 13 al Convenției Europene a Drepturilor Omului. Or, norma convenției dispune că orice persoană are dreptul la un remediu efectiv;

- un alt punct se referă la alin. (2) art. XXIII al Legii nr. 69/2020 din 21.05.2020, prin care nu a fost dată o apreciere justă și modul de calificare cazurilor în stabilirea excepționalității. Anume legiuitorul este obligat să stabilească categoria cauzelor penale în raport cu legislația și gravitatea acuzațiilor, în care cercetarea procedurilor penale trebuie să aibă loc în fața instanței, inclusiv în mod obligatoriu;

- menționează că, interpretarea dubioasă a acestei norme juridice, pune la îndoială

soluția judecătorului atunci când decide asupra statutului de exclusivitate a circumstanțelor dosarului penal și poate duce de asemenea, la abuzul de serviciu sau dimpotrivă, să beneficieze de statutul său de judecător la îndeplinire justiției cu încălcarea intereselor tuturor participanților la proces.

Totodată, potrivit art. 1 al Legii cu privire la statutul judecătorului nr.544 din 20 iulie 1995 (cu modificările și completările ulterioare), puterea judecătorească se exercită numai prin instanța judecătorească în persoana judecătorului, unicul purtător al acestei puteri, judecătorul fiind persoana investită constituțional cu atribuții de îndeplinire a justiției, pe care le execută în baza legii. Judecătorii instanțelor judecătorești sunt independenți, imparțiali și inamovibili și se supun numai legii.

- legiuitorul, la adoptarea prevederilor art. XXIII al Legii nr. 69/2020 din 21.05.2020, nu a finalizat normele legii, care în viitor ar putea pune sub semnul întrebării chiar examinarea acestor cazuri prin prisma respectării prevederilor art.6 al CEDO, precum și alte dificultăți cu care se pot confrunta participanții la proces atunci când pun analizei echitabilitatea dosarelor penale examinate prin intermediul aplicațiilor de videoconferință, or pentru examinarea cauzei penale cu o cantitate mare de dovezi, utilizarea videoconferinței poate fi nejustificată și chiar riscantă.

Susține că comunicarea în direct cu instanța permite reprezentantului să-și expună prompt poziția cu privire la dispută și să orienteze instanța în materialele cauzei și să urmărească semnalele non-verbale. Dacă cazul se bazează pe factorul uman, de exemplu, se așteaptă interogarea activă a martorilor, atunci participarea la videoconferință este practic exclusă. Comunicarea video distorsionează foarte mult comunicarea cu martorii, ceea ce înseamnă că fragmente importante din mărturia lor pot fi pierdute sau interpretate greșit;

- un alt aspect care trebuie analizat este problema întreruperilor conferinței video, în care întreruperea video imaginii încalcă dreptul persoanei de a participa direct la proces;

- mai menționează că legislația procedurală prevede fixarea completă a procesului cu ajutorul mijloacelor tehnice de înregistrare video și audio. Dosarul tehnic (înregistrările audio/video) cu proces-verbal al ședinței trebuie, de asemenea, să fie atașat la dosarul cauzei ca bază de probă, și la cerere, o copie a unei astfel de înregistrări de proces ar trebui să fie emisă unui participant la proces, în consecință, o astfel de evidență va fi evaluată de instanțele superioare dacă aceasta constituie dovezi adecvate, ceea ce poate duce la revocarea hotărârii.

Va fi relevant și momentul asigurării confidențialității informațiilor exprimate în timpul ședinței judecătorești printr-un program electronic sau prin intermediul aplicației de teleconferințe. Astfel de informații pot conține secrete comerciale sau bancare, informații despre active, date cu caracter personal și alte informații protejate de lege. Dacă nu sunt respectate măsurile de protecție a informațiilor, toate materialele despre caz pot fi de domeniul public și utilizate la comiterea acțiunilor ilegale, inclusiv cu încălcarea dreptului inculpatului de a-și proteja datele personale, garantate prin Legea RM nr. 133 din 08.07.2011 privind protecția datelor cu caracter personal.

Astfel, din punctul de vedere al respectării legalității ordinii procesuale a examinării cauzei penale în ordine de apel, alături de asigurarea dreptului părților de a

participa la proces în afara clădirii instanței, există încă probleme mult mai controversate, aceasta fiind identificarea părților și fixarea tehnică a unui astfel de proces și protecția informațiilor.

Prin urmare, în mod absolut justificat și fondat, consideră că utilizarea practică a posibilității procesuale de desfășurare a unui proces cu o persoană acuzată de săvârșirea infracțiunilor grave în afara instanței, folosind un sistem de aplicația videoconferinței, în special fără acordul inculpatului, este în prezent îndoielnic și încalcă majoritatea drepturilor fundamentale garantate de Constituție RM, precum și art.6 al Convenției CEDO, or Curtea Europeană a Drepturilor Omului menționează în nenumărate rânduri în practica sa, inclusiv instituită în cauzele contra Moldovei că, art. 6 al Convenției consfințește una dintre cele mai fundamentale valori ale unei societăți democratice,

- consideră că sunt atinse și drepturile inculpaților inclusiv prin prisma art. 21 din Constituție, potrivit căruia: «Orice persoană acuzată de un delict este prezumată nevinovată pînă cînd vinovăția sa va fi dovedită în mod legal, în cursul unui proces judiciar public, în cadrul căruia i s-au asigurat toate garanțiile necesare apărării sale»,

- indică faptul că inculpatul dispune de un șir de pârghii care pot fi utilizate pentru apărarea dreptului său procesual să participe la judecarea cauzei în prima instanță și în ordine de apel în fața judecătorilor al colegiului penal, fără îngrădiri și dubii neîntemeiate, astfel, prin reglementarea expusă de legiuitor, s-a oferit instanțelor dreptul privind examinarea cauzelor penale, în privința persoanelor private de libertate doar prin intermediul sistemului de teleconferință sau în spațiile corespunzătoare la sediile instituțiilor penitenciare, fără a fi necesar acordul persoanei private de libertate.

Consideră că prin reglementarea respectivă pentru care se solicită ridicarea excepției de neconstituționalitate, legiuitorul a neglijat normele tehnicii legislative, prevăzute de art.6 al Convenției CEDO, permițând instanței să decidă unilateral accesul sau interzicerea inculpatului de a fi prezent în sala de judecată în fața unui judecător privind examinarea unui dosar penal și apărarea poziției sale prin ce se încalcă accesul liber la justiție.

3. Avocații Iachimciuc Alexandru, Lupea Georgeta, Dragomir Aliona, Mazur Svetlana și inculpații Timofti Oleg, Pridorojnii Victor, Ișcenco Veceslav în ședința de judecată au susținut cererea inculpatului Russu Denis.

Procurorul Gavriliță Vitalie în ședința de judecată a invocat că, sesizarea urmează a fi respinsă.

4. Audiind participanții la proces, studiind materialele dosarului, instanța consideră necesar de a admite cererea inculpatului Russu Denis privind ridicarea excepției de neconstituționalitate inițiată în conformitate cu prevederile art. 135 alin. (1) din Constituția Republicii Moldova, privind verificarea controlului constituționalității alin. (1) art. XXIII din Legea nr. 69/2020 din 21.05.2020 cu privire la instituirea unor măsuri pe perioada stării de urgență în sănătate publică și modificarea unor acte normative precum și clarificarea dispoziției alin. (2) din același articol în privința stabilirii cazurilor excepționale la judecarea dosarelor penale, din următoarele considerente:

Potrivit art. 53 alin. (1) din Constituția Republicii Moldova, persoana vătămată

într-un drept al său de o autoritate publică, printr-un act administrativ sau prin nesoluționarea în termenul legal a unei cereri, este îndreptățită să obțină recunoașterea dreptului pretins, anularea actului și repararea pagubei. Alin (2) al aceluiași articol prevede că statul răspunde patrimonial, potrivit legii, pentru prejudiciile cauzate prin erorile săvârșite în procesele penale de către organele de anchetă și instanțele judecătorești.

În conformitate cu art. 7 alin. (3) Cod procedură penală, dacă, în procesul judecării cauzei, instanța constată că norma juridică ce urmează a fi aplicată contravine prevederilor Constituției și este expusă într-un act juridic care poate fi supus controlului constituționalității, judecarea cauzei se suspendă, se informează Curtea Supremă de Justiție care, la rândul său, sesizează Curtea Constituțională.

Conform prevederilor art. 135 alin. (1) lit. g) din Constituția RM, Curtea Constituțională rezolvă cazurile excepționale de neconstituționalitate a actelor juridice, sesizate de Curtea Supremă de Justiție.

Prin Hotărârea Curții Constituționale RM nr. 2 din 09.02.2016 pentru interpretarea articolului 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituția Republicii Moldova (excepția de neconstituționalitate) s-a examinat sesizarea depusă la Curtea Constituțională la 9 decembrie 2015, în temeiul articolelor 135 alin. (1) lit. b) din Constituție, art. 25 lit. d) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și 38 alin. (1) lit. d) din Codul jurisdicției constituționale, de către Curtea Supremă de Justiție, pentru interpretarea articolului 135 alin.(1) lit. g) din Constituția Republicii Moldova hotărând: În cazul existenței incertitudinii privind constituționalitatea legilor, hotărârilor Parlamentului, decretelor Președintelui Republicii Moldova, hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze aflate pe rolul său, instanța de judecată este obligată să sesizeze Curtea Constituțională; excepția de neconstituționalitate poate fi ridicată în fața instanței de judecată de către oricare dintre părți sau reprezentantul acesteia, precum și de către instanța de judecată din oficiu; sesizarea privind controlul constituționalității unor norme ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze se prezintă direct Curții Constituționale de către judecătorii/completele de judecată din cadrul Curții Supreme de Justiție, curților de apel și judecătoriilor, pe rolul cărora se află cauza; judecătorul ordinar nu se pronunță asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, limitându-se exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții:

- obiectul excepției intră în categoria actelor cuprinse la articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție;
- excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia, sau indică că este ridicată de către instanța de judecată din oficiu;
- prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei;
- nu există o hotărâre anterioară a Curții având ca obiect prevederile contestate.

Până la adoptarea de către Parlament a reglementărilor în executarea prezentei hotărâri, sesizarea privind excepția de neconstituționalitate se prezintă Curții Constituționale de către judecătorii/completele de judecată din cadrul Curții Supreme de Justiție, curților de apel și judecătoriilor, pe rolul cărora se află cauza, în temeiul aplicării directe a articolului 135 alineatul (1), lit. a) și g) din Constituție și astfel cum

au fost explicate în prezenta hotărâre, în conformitate cu considerentele menționate în cuprinsul acesteia și al Regulamentului privind procedura de examinare a sesizărilor depuse la Curtea Constituțională.

Conform prevederilor art. 135 alin.(1) lit. a) din Constituția Republicii Moldova, Curtea Constituțională exercită, la sesizare, controlul constituționalității legilor și hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte.

Instanța de recurs, verificând întrunirea condițiilor invocate în Hotărârea Curții Constituționale RM nr. 2 din 09.02.2016, în cererea înaintată de către inculpatul Russu Denis și stabilind întrunirea condițiilor menționate, a ajuns la concluzia cu privire la admiterea cererii privind sesizarea Curții Constituționale în privința verificării controlului constituționalității, a prevederilor alin. (1) al art. XXIII din Legea nr. 69/2020 din 21.05.2020 cu privire la instituirea unor măsuri pe perioada stării de urgență în sănătate publică și modificarea unor acte normative și clarificarea dispozițiilor alin. (2) a aceluiași articol în privința stabilirii cazurilor excepționale la judecarea dosarelor penale.

În baza celor expuse *supra*, în conformitate cu prevederile art. art. 7, 342 Cod de procedură penală, art. 135 alin. (1), lit. lit. a) și g) din Constituția RM, Colegiul penal al Curții de Apel Chișinău,

DISPUNE:

Se admite cererea inculpatului Russu Denis privind ridicarea excepției de neconstituționalitate inițiată în conformitate cu prevederile art. 135 alin. (1) din Constituția Republicii Moldova.

Se ridică excepția de neconstituționalitate privind controlul constituționalității, a prevederilor alin. (1) al art. XXIII din Legea nr. 69/2020 din 21.05.2020 cu privire la instituirea unor măsuri pe perioada stării de urgență în sănătate publică și modificarea unor acte normative și clarificarea dispozițiilor alin. (2) a aceluiași articol în privința stabilirii cazurilor excepționale la judecarea dosarelor penale.

Până la pronunțarea Curții Constituționale asupra excepției de neconstituționalitate dezbaterile judiciare se suspendă.

Încheierea nu este susceptibilă căilor de atac.

Președintele ședinței

Judecător

Judecător

Teleucă Stelian

Gîrbu Silvia

Băbălău Denis

COPIA CORESPUNDE
CU ORIGINALUL